

Dupliek

*Reinoud Bosch**

Als je een gedetailleerde recensie schrijft, kun je een gedetailleerde repliek verwachten. In haar repliek kiest Boeije een aantal elementen en suggesties van mijn recensie uit waar ze vervolgens op reageert. In mijn dupliek zal ik hetzelfde doen met de repliek van Boeije.

Ik ben het met Boeije eens dat het essentieel is te weten vanuit welke achtergrond iemand iets schrijft dan wel onderzoekt. Volgens Boeije zoek ik vanuit mijn 'filosofische achtergrond' naar onderwerpen in haar boek. Dat is maar zeer ten dele waar. Ik heb weliswaar mijn uiterste best gedaan mezelf filosofisch te scholen, maar de reden dat ik dat heb gedaan, is sterk gerelateerd aan mijn promotie-onderzoek. Vanuit methodologisch perspectief betrof mijn onderzoek een meta-synthese van zowel kwalitatief als kwantitatief onderzoek. Ik voerde dat onderzoek destijds uit aan een zeer internationaal georiënteerde universiteit met een internationale dissertatiecommissie bestaande uit vier leden. Drie van de vier leden waren bepaald niet gecharmeerd van mijn methodologie en de enige reden dat het mij toch gelukt is te promoveren, is dat ik het vierde commissielid wist te overtuigen dat de wetenschapsfilosofische grondslagen van de door mij gebruikte methodologie tot in de details klopten. Toen de andere drie leden erachter kwamen dat zij die grondslagen niet onderuit konden halen, kozen ze – onder dreiging van een officiële klacht van mijn kant – alsnog eieren voor hun geld en kon ik eindelijk promoveren. Ik was bepaald niet de enige kwalitatief georiënteerde onderzoeker aan mijn universiteit die dit soort ellende moest doorstaan en een aantal van mijn collega's moest na jaren hard werken uiteindelijk zonder papiertje verder.

Boeije heeft ervoor gekozen een leerboek in het Engels te schrijven. Daarmee begeeft ze zich in een internationaal discours. Zoals bovenstaande 'anekdote' aangeeft, gaat het bij de wetenschapsfilosofische achtergronden van kwalitatief onderzoek in de internationale context niet om peanuts. Charmaz, evenals Glaser, Clarke en Corbin zijn zich hier terdege van bewust en zij besteden daarom in hun publicaties uitgebreid aandacht aan dit soort achtergronden (waarbij ze elkaar regelmatig in de haren vliegen). Bij dit soort wetenschapsfilosofische vragen gaat het uiteindelijk om de kern van het wetenschappelijk bedrijf. Wat is wetenschap? Wanneer kunnen we spreken van 'kennis' die het verdient verder ontwikkeld en gebruikt te worden? Welke methoden kunnen worden toegepast en welke soorten onderzoek moeten daarom worden gefinancierd? Hoe komen we met z'n allen verder?

* Reinoud Bosch is redactiesecretaris van KWALON en senior onderzoeker aan het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis in Amsterdam. E-mail: reinoudbosch@hotmail.com.

Ethische vragen zijn hierbij van het allergrootste belang. Waarvoor doen we ons onderzoek eigenlijk en wat zou daarmee moeten gebeuren? Natuurlijk moeten we hierbij de praktisch-ethische aspecten die Boeije behandelt allerm minst uit het oog verliezen, maar er is meer. Je hoeft geen postmodernist te zijn om het op dit punt eens te zijn met Denzin en zijn kompanen.

Als je als vooraanstaand kwalitatief onderzoeker een leerboek schrijft waarbij je jezelf tot doel stelt studenten en onderzoekers zo goed mogelijk te helpen, kom je er in de internationale context naar mijn mening niet onderuit het soort wetenschapsfilosofische kwesties dat ik in mijn bespreking aanroer zo goed mogelijk te behandelen. Het is Glaser en Strauss destijds gelukt kwalitatief onderzoek algemeen respectabel te maken en dat is een groot goed dat terdege beschermd dient te worden. Het stichten van verwarring helpt daarbij niet. Zoals Glaser en Strauss al aangaven, is openheid tijdens het gehele onderzoek bij kwalitatief onderzoek essentieel – daarom is er geen verzadiging voordat het gevoel bestaat dat het gehele onderzoek is afgerond, *for the time being*. De introductie van de termen *initial* en *focused coding* door Charmaz en theoretische ‘selectie’ door Boeije helpt niet. Boeije heeft natuurlijk gelijk dat nieuwe onderzoekers denken dat ze wel wat beters te doen hebben dan na te denken over abductie en meer van dat soort termen. Excessief nadenken hoeft ook niet als je als auteur die termen gewoon gebruikt in overeenstemming met de teksten van de klassiekers van het kwalitatief onderzoek. Introductie van een nieuwe terminologie zou alleen moeten plaatsvinden als daarvoor zwaarwegende filosofische en sociaal-theoretische redenen bestaan.

Toen ik uit de internationale context terugkeerde in Nederland was ik onder de indruk van het niveau van het kwalitatief onderzoek dat in Nederland wordt uitgevoerd. De top van het kwalitatief onderzoek in Nederland kan naar mijn mening zonder problemen meedraaien met de wereldtop. Aan het einde van haar replek schrijft Boeije dat ze van mijn feedback gebruik wil maken bij de herziening van het Nederlandstalige boek. Ik hoop dat ze dat ook wil doen – voor zover mijn feedback daadwerkelijk helpt – bij een volgend Engelstalig boek. Voor onze soortgenoten in het buitenland!